

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 17.

V petik 28. Svečana

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blasniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Predsednik c. k. deželnega sodništva v Novemestu naznani sledeča zapisa za porotne obravnave, ki se bodo 10. marca t. l. pričele,

pervi zapopade zatožene in hudodelstva, katerih so bili obdolženi, drugi pa glavne porotnike in njih namestnike.

Novomesto 22. februarja 1851.

Z a p i s

kaznovavnih djanj, ki so odločene 10. marca 1851 pred porotno sodbo obravnane biti.

Red	Dan seje	Ime in stanovališče zatoženiga	Hudodelstvo ali pregrešek	štev. prič	Deržavni pravdnik	Zagovornik
1	10. 11. marca	Anton Lampe iz Kerškiga	Zažig	11	Dr. Andrej Lušin	Dr. Rozina
2	12. 13. marca	Jakob Kuralt, po domače Kramar iz Gorenjiga Boštanja	uboj	8	"	Dr. Supancič
3	14. 15. marca	Jožef Dobovšek iz Žveršova in Jovan Sladič iz Kostajnovica	"	9	"	"
4	17. 18. marca	Franc Recel, Andrej Steiner in Jernej Tomič iz Srednje vasi	Javno sivolodstvo	13	"	Dr. Rozina

Zapis II.

Številka	Poštna številka letniga spisa	Kerstno ime in ime	Stanovališče	Hišna št.	Sodniški okraj
Glavnih porotnikov:					
1	22	France Rorman	Mali Zlatenek	1	Novomesto
2	15	Florijan Kus	Jablan		"
3	5	Vincenci Lesar	Šent-Jernej	12	Kostanjevca
4	60	Jernej Jakšič	Rašo	27	Lašče
5	62	Jovan Duler	Jurna vas	7	Novomesto
6	195	Juri Skendar	Petrina	2	Kočevje
7	52	Vincenci Cotar	Kerško		Kerško
8	136	Pavel König	Stara Loka	39	Kočevje
9	168	Jožef Mikolič	Hrib	28	Ribnica
10	36	Matevž Petrič	Herinja vas	17	Novomesto
11	174	Matevž Lesar	Soderšič	49	Ribnica
12	98	France Kastrevic	Černomelj	1	Černomelj
13	192	Matevž Kravs	Sušje	1	Kočevje
14	82	Matija Fink	Srednja vas	5	"
15	9	Matija Spreicer	Dolenja Kamnica	2	Novomesto
16	55	Jovan Praznik	Ponikve	35	Lašče
17	152	Jožef Jaklič	Šmarten	20	Šmarten
18	172	Matija Kure	Germ	29	Černomelj
19	155	Jakob Pirc	Leskovca		Kerško
20	17	Anton Rorman	Novomesto	37	Novomesto
21	133	Jovan Dvornik	Gorica	17	Kerško
22	102	Matija Erker	Kovlerje	20	Kočevje
23	186	Andrej Stampfel	Banialoka	29	"
24	105	Jovan Kos	Verh	14	Novi dvor
25	88	Jovan Hrušaver	Raka	22	Kerško
26	24	Jožef Surc	Kandja	6	Novomesto
27	78	Jakob Žagar	Dolenje Kartevevo	1	"
28	177	Matija Hiriš	Selo	28	Kočevje
29	47	Anton Ratajč	Lukovk	16	Trebnjo
30	79	Anton Zdravic	Račah	4	Novi dvor
31	178	Anton Brodnik	Cesta	34	Lašče
32	46	Jovan Repovž	Dvor	5	Novi dvor
33	200	Jovan Marinčič	Cirkle	4	Kerško
34	66	Šimen Lušina	Bela cerkev	15	Novomesto
35	59	Anton Šusteršič	Videm		Sitična
36	146	Dominik Dereani	Žuženberg	30	Žuženberg
porotnih namestnikov:					
1	20	Vendelin Kisel	Novomesto		Novomesto
2	139	Jožef Sore	"	94	"
3	140	Jovan Duler	"	25	"
4	28	Jožef Ricinger	"	220	"
5	19	Touff. vitez Fichtenau	"	47	"
6	25	France Jelovski	"	107	"
7	12	Karl Seifert	"	63	"
8	83	Matija Kutnar	"	81	"
9	21	Ignaci Kalčič	"	109	"

22. februarja 1851 bo v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju XI. del občnega deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1851 in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 40. Razpis ministerstva denarstva od 13. februarja 1851, veljaven za Erdeljsko čez odmerjenje in pobiranje vžitine od vina in mesa v krajih, kjer stanuje čez 2000 duš.

Tudi danes 22. februarja 1851 bo ravno tu CLVIII. del občnega deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1850, ki je 14. decembra v edino-nemškem izdanju, potem 14. januarja 1851 v rusinsko-nemškem, 15. januarja v madjarsko-, slovensko-, serbsko-, horvaško- in romansko-nemškem, in 18. januarja 1851 v česko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, v talijansko- in poljsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 462. Cesarski patent od 29. novembra 1850, s katerim se vpeljava samoprodaje tobaka na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem, Sedmograškem, v serbski vojvodini, v temškem Banatu in mejnih vojaških in primorskih pokrajnah in začasni red samoprodaje tobaka od 1. marca 1851 v moč vpelje.

Razun tega bo 22. februarja 1851 CLI. del občnega deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1850, ki je 23. novembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišel, v madjarsko-, rusinsko-, serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 448. Ukaz ministrov pravosodja in denarstva od 16. novembra 1850 z naznanjenjem ravnanja z premoženjem oskerbnikov in depositov za sirote.

Poslednjič bo tudi 22. februarja 1851 VI. del občnega deržavniga zakonika in vladniga lista, ki je 10. januarja 1850 v edino-nemškem, potem 25. maja 1850 v slovensko-nemškem in 13. decembra 1850 rusinsko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, v madjarsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 9. Cesarski patent 30. decembra 1849, po katerem se izda in razglasi vstava za vojvodstvo Krajasko z dotičnim volitnim redam za deželni zbor.

Dunaj 41. februarja 1851.
Od c. k. vredništva občnega deržavniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Pregled avstrijskiga reda kazenske pravde kar se tiče porotnikov.

(Konec.)

III.

Novo vpeljani red kazenske pravde se zlo loči od poprejniga, ki je bil vstavljen po ka-

zenskim zakoniku čez kudodelstva in težke policijske prestopke 3. septembra 1803. Vse kaznjive djanja gredo zdaj pred sodnije zvnaj nekterih clo lahkih prestopkov odkazanih občinski policii. Politiške vradnije in c. k. policija se več ne pečajo z obravnavo kazenskih djanj, kar je vse hvale vredno. Politiškim vradnijam je veliko število drugih opravil odločenih, policija pa je poklicana državno družino nevarnosti varovati, naj že izvirajo iz djanja natvornih moči, ali pa iz namenov neprevidnih in hudovoljnih ljudi.

Drugi razložek da javnost in ustnost zatožne pravde. Vvodna preiskava, glavna obravnava in sodba so se poprej opravljale ne očitno ampak le vpricho kriminalne komisije in senata, to je zboru več ali menj sodnikov. Zdaj je glavna obravnava pred okrajno zbornu sodnijo in porotam javna (očitna), sicer bi ničnost, to je neveljavnost obravnave nastopila, tode samo odrašenim osobam, ki so brez orožja, je dopušeno kot poslušavci k taisti priti. Izjemno se sme glavni obravnavi javnost, odvzeti, če bi se po taisti pravost žaliti vtegnila. Sodnija zapove to vzetje javnosti iz uredne dolžnosti ali na predlog državniga pravdnika ali zatoženca, po tem ko se je poprej čeznjno skrivaj pretres in posvet storil, z spisano in z vzroki previdjeno razsodbo, zoper katero ni noben praven pomoček dopušen. Po tem ko zapisovavec to razsodbo javno prebere, morajo vsi poslušavci odstopiti. Samo z hudodelstvom ali pregreškam poškodovani in v djauski službi stoječi sodniki ali pravdniki se ne smejo nikoli vun spraviti. Zatoženec in poškodovan pa smeta tudi terjati, de se pristop trem osebam njuniga zaupanja dovoli. Javnost se zamore le enimu delu ravnave ali celi obravnavi odtegniti. Končna sodba se pa mora vsigdar javno razglasiti.

Mi ne obtožimo poprejne sodnije, de so ljudem na skrivnim krivico delali, nikjer stan sodnikov ni bil tako časten in spoštovan zavolj umnosti in pravičnosti kakor v Avstriji, vunder ni tajiti, de ima ustnost in javnost obravnave svoje nedvomljive prednosti. Kar smo poprej verjeli, tega smo zdaj prepričani, javna obravnava je ljudem dobra šola pravdoznanosti. Mnogoteri bo prestrašen, če žalostne nasledke pregreškov in hudodelstev z lastnimi očmi in ušesmi vidi in sliši. Nedolžnima je priložnost dana se vsaciga madeža oprostiti, kateri bi utegnil njegovu časti škodljiv biti, ker postava zdaj le „krive“ ali „ne krive“ zatoženca pozna. Tajiti vunder ni, de očitna obravnava zmiraj dobrih nasledkov nima. Mladi ljudje tam reči vidijo in slišijo, katere jim nedolžnost in dobre narave lahko pokvarijo, v njih neizrekljivo prihodno škodo. Takim je že postava pristop prepovedala, in nič bolj ne vošimo, kakor de bi se na tanko po tej postavi ravnalo. Pa tudi odrašeni naj ne mislijo, de so javne sodnije le gledišče za kratki čas. Vlada je široko odperla vrata sodništva, dobrim v prepričavanje, de se zares po pravici ravna, hudim v strah, de se enakiga djanja skerbno varjajo.

Tretji razložek najdemo v tem, de zdaj postava zatožencu zagovornika na stran postavi. Kader se obdolžencu razsodek zatožljivosti razodene, ga je treba, de ničnost ne nastopi nagovoriti, naj izreče, ali si hoče zagovornika sam postaviti ali sodniji prepustiti, de mu ga ona izbere. V primerlejih, ki gredo pred poroto, se ima obdolžencu, v odvernenje ničnosti tudi takrat, kadar izreče, de se hoče volitvi zagovornika odpovedati, zagovornik iz uredne dolžnosti pridati. Pri voljenju zagovornika ni obdolženec omejen na pravdnike, ki so v kraju sodnije postavljeni, ampak zamore vsakiga pravoslovca za zagovornika postaviti, kateri v tisti kronovini domuje

in ki je v prisego vzet za ured sodnika ali izrečen primerin za pravdnika. — Ako obdolženec sodniji prepusti, de mu ona zagovornika izbere, mu ima tista izmed števila gori omenjenih pravdnikov in pravoslovcev zagovornika postaviti. — Obdolženec se zamore z svojim zagovornikom pomenkvati, brez de bi kaka sodna oseba vpricho bila. Pregled spisov se ima zagovorniku in obdolžencu dopustiti, tudi si smeta spise, ki se jima potrebni zde, prepisati. Ako želita, jima je treba brez plačila podati prepiske oglednih zapisnikov, mnenje zvedenih mož in izvornih pisem, ki so predmet hudodelstva ali pregreška. Poprej je preiskavni sodnik dolžnost prevzel obdolženiga zatožiti, ga zagovarjati, in kakor ud kriminalne sodnije njega tudi soditi. Težko je bilo trojnemu namenu po pravim zadostiti, in hvala pravičnim avstrijskim sodnikom, de se skoro nikoli ni vzrok našel se zavolj storjene krivice pritožiti. Zagovornik je bil sicer tudi po poprejni postavi pripušen, to de z tako omejeno oblastjo, ker mu ni bilo dano pisma obravnave pregledati, de je iz tega zagovarjanja zatožencu clo malo prida zraslo. — Čudno se zdaj marsikaterim zdi, de se še hudodelnikom zagovornik odkáže. Čudno je pa res le to de se pri nekaterih ljudeh še tako malo uma in previdnosti najde. Ali je vsaki obdolženec že gotovo tud kriv. — Če je taka tudi treba ni ne javne obravnave in ne porot. Zagovornik ne zagovarja hudodelstva, ampak le skaže ali saj skusi skazati, de obdolženi tega hudodelstva ni kriv, ali okoljšine naznani, zavolj kterih bi vreden bil bolj po milosti obsojen biti. Tudi poprej je moral preiskovavni sodnik vse okoljšine zvesto pretresti, ki so zatoženimu v prid govorile. Brez zagovornika bi mi ne imeli porot, bi imeli že sodnijo sodniga dneva. — V poprejnih sestavkih smo omenili, kake opravila postava porotnikom odkáže, kako se imajo oni pri obravnavi obnašati, in iz globočine serca dokaze prijemati, preden izreko važne besede „kriv“ ali „nekriv“. Važnost teh besed se še bolj pokaže, če premislimo, de novi začasni red kazenske pravde poprej dovoljenih ali pa vkazanih nastopkov (Instanzenzug) ne pozna, posebno kar tiče porotnikov. Končne sodbe porote se ne morejo spodbijati kakor z pritožbo zavolj ničnosti napotjeno k overžni sodniji. Kako se mora v takih primerlejih ravnati oznani začasni red kazenske pravde v §. §. 352—390.

Javnost in ustnost sodniške obravnave, zatožna pravda in porote so dobrote že davno zaželjene, katere nam je njegovo veličanstvo naš svitli cesar Franc Jožef I. po vstavi 4. sušca 1849 dovolil, in po patentu 17. prosenca 1851 vpeljal. Te naprave so le omikanim ljudstvom in pravicoljubnim državljanam primerjene, naša dolžnost je tedaj v djanju skazati, de smo vredni teh cesarskih dobrot.

Melcer.

Austrijsko cesarstvo.

Krajska.

Ljubljana. Gospod Minister uka piša gosp. dr. Klemanu o slov. berilu za I. gim. razred takole:

„Predloženi 1. zvezek slovenskiga berila sim priporočil za vse gimnazije, kjer slovenski jezik za materni ali za drugi deželni jezik velja, s to pogodbo, de boste vse poskerbeli, česar je treba, de se bo imenovana knjiga za postavljeno ceno po vsih gimnazijalnih krajih dobivala. Kar knjigo vtiče, za potrebno spoznam, nektare opombe pristaviti, po kterih se bo moralo pri drugim natisu tega 1. zvezka, kakor tudi pri sledečih zvezkih ravnati. O gramatikalnih in leksikalnih oblikah se najdejo

v nji mnoge različnosti; skoraj vsak pisatelj se je o tem ravnal po jeziku svojiga rojstniga kraja ali po svojih jezikoslovnih vodilih, in dostikrat se najde, de ravno tajisti pisatelj piše zdaj tako zdaj tako. Ako ravno dobro previdim, de dan današnji, ko se slovenski jezik o dobi razcvetja znajde, se morajo vse različnosti narečja za obveljavnost poganjati, de se občni jezikoslovni zaklad obogati, se mora vunder pri knjigah, za uk v šolah določenih, terjati, de so jezikoslovne oblike, kolikor je le moč, popolnoma edine, ker brez tega se ne da tista gotovost jezika doseči, ki jo je treba v šolah zadobiti, in napredek slovenskiga slovstva (literature) terja že sam po sebi, de se, berž ko je mogoče, edini književni jezik ustanovi. Ker je pa „občni državni zakonik in vladni list“ pot nastopil, po kteri se zamorejo vse slovenske podnarečja v jedni književni jezik zediniti, in ker se sme pričakovati, de bo jezik postave (zakona), pospešijoč izobraženje javniga vradniga jezika, tudi v slovstvu pervenstvo zadobil, se ne branim izreči, de ima ta jezik tudi v šole vpeljan biti. Skerbite tedaj, de bojo gramatikalne oblike in pravopis državniga zakonika pravilo (Regel) pri sledečih izdajah slov. berila, in de tudi pri družih gimnazijalnih šolskih knjigah se bo po tem pravilu ravnalo. Le tako pisane knjige bom pripustil za učbino rabo.“ Thun s./r. (Novice.)

Koroško.

Iz Koroškiga se piše v „Südsl. Ztg.“: Med šolsko mladostjo Slovenskiga živi ljubezen, marljivost in navdahnutje za narodno reč. Tako začenjajo učenci v Celjovcu, Maribori, Ljubljani in Celju bukvarnice napravljati. Oni, ki so revni, dajejo vsak mesec nekajkrajcarjev, ktere pa velikodušni možje podperajo. Tako jim je n. pr. za vse dobro in zlahtno uneti šolski svetovavec Koroškiga 15 gold. v srebru podaril. In nagloma so kupili „Šafařikove starožitnosti“ in „Mickieviča slovansko literaturo“. Bukvarnica v Celjovcu ima že 90 bukev, in toliko bolj je pričakovati, de so bo narasla, ker je tudi tukajšni gimnazijalni vodja obljubil jo podperati. Znano je že, da imajo učenci lasten časopis pod naslovom „Slavija“, ki donša prav lepe sestavke v zvezanem in nezvezanem govoru, prestave iz ruskiga, serbskiga, českiga in družih slovanskih narečij. Ravno to začenjajo tudi na gimnaziju v Ljubljani, Celju in Mariboru, in pogovorili so se, si liste zamenjati. Tudi v petju, kteriga Slavenci toliko ljubijo, se marljivo vadijo. Vsak teden dvakrat se snide 10—15 učencov in se vadijo.

Pojejo že vse pesmi „Ahacelnove“, iz „slov. gerlič“, „Jamske Ivanke“ in mnogo narodnih serbskih pesem. Tudi si mladenči že pripravljajo igre predstavljati. Imajo že potrebne priprave. Pa manjka jim še mnogih reči; potrebni ga staniša, primernih iger in igravk. Pervo in drugo bi še bilo, pa tretje, to je težava!

Avstrijska.

* 114 častnikov, ki so se ogerske in laške vstaje vdeležili, je cesarsko milost zadobilo, da so bili iz ječe spušeni.

* Časopisov izhaja v avstrijski državi 251, kterih se 62 ali samo ali večidel z politiko peča, 20 jih je cerkveniga, drugih 167 pa razniga zapopadka. Na Avstrijskem pod Anizo jih izhaja 52, na Avstrijskem nad Anizo 7, na Solnograškem 3, na Štajarskem 7, na Krajskem 5 (?), na Koroškem 6, na Tirolskem 16, v Lombardii 39, na Benečanskem 10. Na Českem 25, na Moravskem 16, na Silezkem 2, v Galiciji 8, na Dalmatinskem 3. Na Primorskem 9, na Ogerskem 22, na Sedmograškem 4, na Horvaškem 5, v vojvodini 2. Teh je 125 nemskih, 75 ta-

lijanskih, 16 čeških, 11 madjarskih, 6 poljskih, 5 (?) slovenskih, 4 so slovaški, 4 horvaški, 2 sta rusinska, 1 romanski, 1 armenski in 1 judovski.

* Slavjanski jezik se občno deli na štiri narečja (dialekte), namreč: narečje česko, poljsko, ilirsko in rusko. Zato je najmodrejši, tudi pri poštevanju Slavjanov celi slavjanski narod na štiri verste ali kolena razdeliti, namreč: koleno česko, poljsko, ilirsko in rusko.

I. Koleno česko, to šteje 8 milijonov ljudi, i sicer:

1. na Češkem	3,500,000
2. na Moravskem in Silezkem	1,400,000
3. na Slovaškem v ogerski deželi	3,000,000
4. Lužičani na Saksonskem	140,000

vkupej 8,040,000

II. Koleno poljsko, to šteje blizo 10 milijonov duš; od njih sliši 2,340,000 pod našega cesarja, uni pa pod poruskega kralja in ruskega cara.

III. Koleno ilirsko, to šteje nekaj čez 10 milijonov, in sicer sem slišijo:

1. Slovenci, katerih je vkupej blizo 1 ¹ / ₂ milion;	
a) na Koroškem	121,000
b) na Štajarskem	415,000
c) na Krajnskem	500,000
d) na Primorskem	354,000
e) na Banatskem	26,000
f) na Ogerskem	50,000

vkupej 1,466,000

2. Horvati, katerih je	801,000
3. Serblji v Banatu, v Bački v Podunavju, v Srbiji, Bosnii, Hercegovini, Černogori in Dalmaciji	5,290,000
4. Bulgari na Turškem, katerih je	3,290,000

Vsih Ilirov ali Jugoslavenov vkupej je: 10,447,000

IV. Koleno rusko, sem spadajo:

1. Velikorusi, katerih je	35,314,000
2. Malorusi, kateri štejejo	13,200,000
3. Belorusi ali Rusini v naši Galiciji, Bukovini in severozahodnem Ogerskem	3,000,000

vkupej 51,514,000

Pregled vsih štirih slavjanskih kolen:

I. Česko	8,040,000
II. Poljsko	10,000,000
III. Ilirsko	10,447,000
IV. Rusko	51,514,000

Število vsih Slavjanov 80,001,000 (Bčela).

Štajarska.

Graško mestno svetovavstvo je sklenilo, knezu Schwarzenbergu zahvalno pismo poslati, kjer je v Evropi mir obdržal.

Horvaška.

V seji 1. februarja društva „za jugoslavensku povestnico“ je bil odgovor horvaško-slavonsko-dalmatinskiga civilniga in vojaškiga poveljnika prebran in z velikim veseljem zaslišan, v katerem on naznani, da je polkom pod njegovim poveljstvom stoječim, naročil, zgodovino polkov naznanovati in društvo na starine, ki so v njih okolici opomniti, ali mu jih pošiljati, in zraven tudi posamesne osebe nagovoriti, društvu starine, ki jih imajo, poslati in pogodbo, pod katerimi jih hočejo izročiti, naznaniti.

Predsednik dunajske akademije baron Hammer-Purgstall se zahvali v pismu društvu, da ga je za častniga uda vpisalo; on pohvali prizadetje jugoslavenskih zgodovinarjev in pristavi, da bi bil on zgodovino turškiga carstva

bolje spisal, ako bi bil jugoslavenski jezik razumel, on pošlje tudi društvu sklep c. k. dunajske akademije. Pismo so z veseljem sprejeli.

Gospod Radoslav Šegre je podaril društvu delo, ki zapopade 100 obrazov slavnih Horvatov in Madjarov.

Horvaškemu banu se je zahvalno pismo poslalo, da je protektorat društva prevzel. Dela, ktere je on društvu podaril, je ono z zahvalo sprejelo.

Conte Franzipaniu, ki v Vidmu živi, se je pisalo, ker se je rodovina Franzipani v hervaški zgodovini zlo vdeležila, da bi društvo rado vedilo, če je on iz tiste rodovine.

Česka.

Česka matica je imela v letu 1832 le 15 udov, v letu 1835 že 102, v letu 1840 pa 371, v letu 1841, 465 in leta 1847, 1900. Ravno tega leta je imela že 50,090 gold. premoženja. Od tega časa ima vedno več udov in več denarja.

Ogerska.

Mestnjani v Pestu so knezu Paskieviču častno mestnjanstvo podelili in mestnjani Debrečina mislijo ravno to čast generalu Rüdigerju skazati.

Sedmograško.

Prerajtalo se je, de je na Sedmograškem ob času ogerske vstaje 4834 oseb silno smert storilo razun tistih, ki so v vojski padli. Vsak, ki je bil v vojski ujet, ki je orožje skrival, ki je izdajavcam domovine živež dajal ali pošiljal, ki je ljudstvo z besedo ali z pisanjem opominjal, da bi k sovražniku prestopilo, je pripadel stojni sodbi, in vendar je bilo takih oseb le 478 usmertenih, brez obsodbe je bilo 743 oseb na povelje vstajniških poglavarjev pomorjenih, pri napadih je bilo 3613 oseb in med njimi 400 žen in otrok na razno vižo vsmertenih. Mnogo jih je na strašno grozovito vižo konec storilo.

* Na Dunaju se dan na dan pogovarjajo, kako bi se ljudske šole poboljšale in pomnožile, več novih realnih šol se bo napravilo kakor tudi obertniških. Poskusilo se bo tudi, da se bo vsak gimnazij primerno bukvarnico preskerbel, ki se bo vedno pomnoževala.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz bosniške meje se piše 15. februarja v Reichsztg.:

Popolnoma se poterdila, da se bo Omer paša te dni iz Sarajeviga v Travnik podal. Njegova pot proti Verbasu in Ana reki menda na to meri, se vstajnikom v Krajni terdo upreti, predenj se še zlo namnože. Ker je Mostar padel, so vstajniki mnogo zgubili, vendar vstaja še ni vdušena, dokler se v turško-horvaških pokrajinah vstajniki ne zmagajo.

Vstajniki v Krajni so se že 10. t. m. iz Bihaća proti hribu Kapela pomaknuli. Podali so se skoz Krupo in Pridor proti Banjaluki, kjer se menda mislijo z vstajniki, ki imajo skoz Vakup in Ključ priti, zjediniti, da bi jo v Travnik udarili, kamor bo pa gotovo Seraskier popred prišel. Tudi glavna vstajniška armada je že na poti v Ključ. Ta na pol pota med Bihaćem in Travnikom ležeči kraj bi znal biti priča novih dogodb. 13. so se poslednji vstajniki tje podali pod vodstvom Kadia Kapića in Rustan bega. Pravijo, da je ta armada dobro oborožena. Tudi več sto rajev je moralo z njimi iti. Vstajnikom manjka konj, toraj morajo volovi topove vleči. Ravno čujem, da Omer paša že blizo Travnika stoji, ker bi se znal kmalo z vstajniki zgrabiti. Ali Kedić tudi rok križem ne derži, in meni noviga poglavarja v Bihaću zapreti, ki je že, kakor

pravijo, v Pridor prišel. Iz tega se vidi, de bo boj v zahodnih krajih. Gotovo Omer paša brez važnih vzrokov v Sarajevem nobeniga vojaka ni pustil, in kristjani so ondi že v zlo veliki skerbi, da jim bodo Turki silo delali.

Zalostne dogodbe se gode v zahodnih deželah Turčije in to je toliko bolj žalostno, ker kristjani naj več prestanejo. Ako derže z vstajniki, k čemur jih le sila zamore pripraviti, je njih osoda še toliko bolj grenka, kakor če so zvesti vladi. Starokonservativni Turki ne sovrazijo le Omer pašata in turško vlado ampak tudi kristjane, s kterimi zlo trinožno ravna, premoženje in življenje kristjanov je v njih roci.

Turška Serbska.

Znano je, de se je poljsko kardelo, ki se je v madjarski vojski bojevalo po dokončani vojski skoz Serbsko na Turško obrnilo. General Visok od tega sledeče pripoveduje: Ko sim zvedel, da se je Görgey podal; Bem umaknul na Sedmograško, ko so že Mesaros, Dembinski in Percel mejo prestopili, mi ni družiga ostalo, kakor ostanek kardela rešiti. Kosut, ki se je 17. augusta nam pridružil, prestopi mejo iz valaške strani. Ravno ta dan se prepelje polkovnik Bystrzonowski čez Donavo na Serbsko, da bi se z serbskim načelnikom pogovoril in zares nam prinese kmalo ugoden odgovor. Serbi so zagotovili, da hočejo Poljce in Lahe gostoljubno sprejeti, vendar le pod tem pogojem, da morajo orožje, ko bodo čez mejo stopili, odložiti. Temu pogoju smo se morali podvreči, kar se je že naprej vidilo. Čez Donavo smo se 18. augusta začeli prevaževati; ker pa ni bilo mosta in le en sam čoln pri roci, je tri dni terpelo, predenj smo bili vsi na uni strani. Poljcov se je 800 in Lahov 400 prepeljalo. Koj potem piše general Zamojski svojim prijatlam v Belgrad in Carigrad. Predenj pride odgovor od serbske vlade, smo se za nekaj dni v Tekii vtaborili, v serbski vasi, nasproti Orsove.

Tu se nam je zlo čudno zdelo. Serbi se čutijo, da so svobodni narod, akoravno so še pod sultanam. Vsak Serb sme orožje nositi, in vsak se tudi te pravice posluži; nobeden ni brez puške, samokresov in handžara. Kakor slovanske brate nas so prijazno sprejeli, kakor Poljcam nam niso popolnoma zaupali in so skerbno pazili, kaj da homo počeli. Še ko smo v Telkii bili, se prigodi, da je serbski načelnik naše konjaništvo zavolj pomanjkanja piče v tabor poslal, ki v sredi travnikov leži, on mu je le eniga tolmača pridal, ki je bil tudi vodja. Komaj pa pridejo naši ulani tje, ko so med ljudstvom novica raznese, da so sovražniki prišli. In ko bi bil mignul, se je čez 1000 oboroženih Serbov snidilo in so že začeli prekope delati, da bi bili nam pot za perli. Več ulanov nič hudiga misle, se dalej podajo, kar jih Serbi s puškami ustavijo. Zastonj se prizadeva tolmač, ljudem dopovedati, kaj de smo, oni so mislili, da je ogleduh in začnejo nanj streljati. Še le potem, ko glavvar konjkov raz konja skoči in poveljnika oboroženiga kardela objame in slavensko nagovori, nehajo streljati, in ko vse zvedo kriče: „Živili Poljaci!“ in v znamenje veselja sprožijo samokrese.

Turška.

Iz Carigrada se piše 3. februarja v „Gonic poljski“: Ta teden so se sultan velki vezir in Seraskier dvakrat v pogovor snidili in posvetovali, kako bi se nove naprave naglo upeljati dale. — Bulgari bodo postavili v Carigradu cerkev, šolo in bolnišnico. Vlada je zvedila, da je bila vstaja v Bosni, na Bulgarskem in v Aleppi pogovorjena.

* Da bi bila med turško vlado in Egiptam razpertija vstala, menda ni res, ker novejšje novice od tega nič ne vedo. — Otok Samos se je pomiril.

LEPOZNANSKI LIST.

Bran in pogin Japodov.

Spisal Jan. T. . . a.

6. Darovanje.

Stoji, stoji tam sveti hram.
Koraka kjekej množica pobožna.
Naprej devic enajst počasno stopa,
U beli roki golobice bele,
Za njimi zopet jih enajst sleduje,
Na roki torbice pšenice zlate.

Za temi trop mladenčev gre,
Ki pelje vsaki v desni krotko ovco.
Zenejo drugi bele vole zadoj —
Prijeten dar bogovam na višavi,
Verstijo deve se po redu z juni
In pevajo bogovam pesmi svete.

Potem možaki stopajo,
V desnicah kopje ostru in bliseče.
Sred njih korakajo Rimljani vjeti,
Na lica barve, ognja v oku manjka,
Se trese serce, žila in koleno;
Gotove žertve čakajo čertovi.

In v hram se zbere skupni trop;
Ki kladajo duhovniki darove
Pevaje glasno te besede svete:
„Vladiki močni sinje visočave,
Ki davate nam luč in sapo čisto,
Prejmite z okam milim dar zahvale.

Prejmite vdanost zvestih slug,
Ki slali ste jim zmage luč v Metulu.
Ko solnce sred obnebja bo bliščelo,
Ko luna sred obnebja bo veslala,
Ko bliska zora in ko mrak nastane,
Naj hvala vaša se razlega vsakod.

In vam čertovi globočin
Naj dar prijeten bo sovragov žertva!
O moči vaši mremo groze svete,
O moči vaši vije vrag se v prahu.
Njegovi stoki glas so vaše sile,
Zvonenje slave vaše krič njegoví.“

Bogovi prejmejo dari
Golobe, ovce, vole in pšenico.
Pijo čertovi sladko kerv Rimljanov.

Idriski rudnik najden.

(Konec.)

Zdaj je Loški zlatar druge strune napel in si je, kar je bilo moč, prizadeval vodo na svoje zatornice privabiti, tode sodar mu ne

zine besedice od vira, kjer živo srebro izvira; ampak jo pobere vesel od zlatarja in gre zvižgaje iz Loke proti dolu, kjer misli veliko srebra nastreči in za-nj veliko zlata dobiti.

Na tem poti, komej vrata Loškiga mesta zadej pustivši; za kaj Loko je bil namreč že dolgo časa popred Frajzinski škof Bertold ozidal, je mladiga suličarja došel, ki je po ravno tem poti zamišljen krevljal.

„Bog te sprimi, prijatelj! kam jo mahaš, kam greš?“ ga veseli škafar popraša.

„V jamo“ mu Anderlajn posmehljuje odgovori.

„Vsi zlodji,“ zagodernja škafar sam pri sebi in pravi: „greš morebiti v jamo do vira, iz kteriga moje srebro izvira — kaj boš v jami počel?“ ga radovedni popraša.

„Grem svojimu ubožtvu in revšini konec storit,“ mu Kocijan ročno odgovori.

Škafarja mraz spreleti in terd postane, kakor de bi bil okamnil, in ga prestrašen popraša: „Gospod suličar vi ste gotovo s škram v zavezi, ali ste pa deseti brat.“

„Nič od tega“, mu Anderlajn naglo odreče, jez sim le zaljubljen.“

„Kdo vam je pa povedal od moje skrivnosti?“

Zdaj je mende suličarju predla, kako se bo odrezal, de bo za-nj prav, tode prekanjeniga nikoli ne skerbi, kako jo bo zvil, in pravi: „mož po mojim kopitu vse ve.“

„Tako tudi veste, de sim bil v Loki, pri zlatarji Verhardu.“

„Tja de,“ se mu Kocijan radovedin posmeja, de bi lože zvedil, kaj ga je bilo v Loko neslo.

Škafarju se zdaj tema dela pred očmi.

„To je copernik“, pravi sam pri sebi. „Bog mi grehe odpusti, on mi zna narediti, de srebro v zemlji zmerzne, potlej je nimam nar manjše trohice več, in moram škafe nabijati, kakor do zdaj, raji polovico, kakor nič. Oh, moj ljubi gospod vojak!“ ga milo ogovori, vem de vam je znano in de

Veste za vir pod rožnim hribam,
Kjer dostikrat škafe (keblje) nabijam,
S kterga merzla voda curka,
Kjer je zaklad čistga srebra! —

Pojte z mano, tovarša naj bodeva, in vsak pol srebra bova imela, boste vidili, de bova za-nj veliko denarjev dobila, tode mi ne smete te reči spriditi, svoje škrate morate zaperte imeti; zakaj, tako resnično ko mene Anžeta imenujejo, tako resnično je tudi vse moje govorjenje proti vam.“

Anderlajnu to zvediti je pač serce veselja poskakovalo, zlat čas se mu na proti vali. „Zdaj bom pač vidil,“ si misli, ali me bodo prihodnjic ljudje še z vlačugarjem in potepuham pitali, kakor do zdaj, ali kaj?“ Veselih podob, ktere se bodo kmalo spolnemale, je bilo polno njegovo oserčeje, bošt, de si je v mislih zlate gradove zidal! —

In tako je bilo že eno leto preteklo, kar v imenovanim dolu, pod rožnim hribam, ravno ondi kjer zdaj cerkev sv. Trojice stoji, vse mergoli raznih delavcov in rudokopov; Anderlajn je nekaj bogatih gospodov na svojo roko dobil, kteri so ga z denarjem zakladali in rov (Schacht) za rovam skopljejo in zmirej boljši žile srebra nasledujejo; in ubogi suličar Anderlajn je, kakor ga je Verhard imenoval, ves drugi mož postal, to je, prišel je k lepimu premoženju, kakor slepo kure k zernu.

In ravno to je jelo Loškimu zlatarju hudo v možganah razsajati, v rinke je hodil, kakor de bi ga komarji pikali. „Blagor tistimu,“ si je večkrat mislil, „kdor bo bogatiga rudokopa zeta dobil.“ Ta misel ga je vseskozi nadlegovala, tode terdoglavec se ni prederznil, de bi bil v ti reči Anderlajna nagovoril in mu svojo hčerko Agato za ženico ponudil. Zavaljo tega pa Agata tako zaluje, de jo je skorej konec bilo. Rudokop vse natanko zve, kako se v Loki pri zlatarji godi in si zmisli, kako bi se mu v ti reči pomagati dalo.

Iz tega cilj in konca poroči do zlatarja, ki ga povabi, de naj ga pride enkrat obiskat in mu obljubi na proti iti, ter mu oznani, da se bosta zopet pobotala in vse poravnala, kar jima do zdej po volji ni bilo. Zlatar tega poročila vesel, se ročno z Agato iz Loke vzdigne in proti rudniku hiti, kjer ju Anderlajn ze na polpoti čaka in pridijoča z veseljem sprejme in pozdravi, na Trati *) h županu pelje in predin so se k južni vsedli, popraša radovedni rudokop zlatarja ravno to, kar ga je bil lani že v Loki poprašal, namreč če mu hoče svojo hčer v zakon dati, in ko mu zadovoljni zlatar urno privoli, se Agata vesela Kocijanu v naročje verže, in čez tri nedelje je bila njegova ženka.

Rudniku so pa, kjer se že čez polčetero sto let živo srebro koplje, od vode „Idrica“, ktera po dolini teče, ime Idrija dali.

J. Kosmač.

*) Trata, vas med Idrijo in Loko.

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 5. k ljubljanskim časniku.

št. 956. Razglas (22.) 2

Visoko c. k. ministerstvo denarstva je z razpisom od 18. pretečeniga mesca št. 18431/d m. zaprosenju tukajšnjiga mestniga odbora, de bi se pretergani denarski listki po 6 in 10 krajcarjev preklicali in za nove zamenjali, kakor tudi, de bi se nerabljivi za nove denarske listke tajiste baže zamenjali, zadostiti za dobro spoznalo.

Obrok za zameno preterganih denarskih listkov po 6 in 10 kr. se s tem po zaukazu vis. denarstviniga ministerstva do konca Sušca t. l. s tem pristavkam odlóči, de se potem, ko ta čas preteče, pretergani listki pri nobeni javni denarnici ne v plačilo jemati ne za nove zamenjevati ne bodo smeli.

To se da sploh na znanje in opomni, de se bodo za zdaj samo pri c. k. deželni glavni denarnici zamenjevali.

Od c. k. davkniga vodstva za krajnsko kronovino v Ljubljani 4. Februarja 1851.

št. 243. Oznaniło. (25.) 1

S kterim se v pristavku h konkurznimu razpisu od 25. pr. m. št. 243 pod časopisno številko 30. za službo babice v fari Lustalu naznani, de letna plača ne znesse petdeset, ampak pet in dvajset goldinarjev.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Kamniku 8. februarja 1851.

št. 467. Oznaniło. (27.) 1

S pervim marcam t. l. se bo v Mokronogu

na Dolenskem c. k. poštna ekspedicia napravila.

Ta poštna ekspedicia, ki se bo zvezala s Trebnim po vsakdanjim pešnem potu, se bo pečala z priskerbovanjem pisem in voznjopostnih poslatcev s poslednjimi do treh liber.

Izročivni okrog te poštna ekspedici store naslednje soseske:

Bačje, Bristrica, Borje, Brezovica, Brinje, Bruna vas, Cikava, Cirknik (veliko), Cirknik (mali) Čelevec, oboje Češnice, Čuznja vas, Debenc, Dereči verh, Dobrava, Dobruška vas, Dol, Dolenja vas, Draga, Družce, Dule (gorenje), Dule (dolenje), Dule, Gaberjele, Gabernik, Glinek, oboje Gorenje vasi, Goriška gora, Goriška vas, Hom, Hrastovca, Hrastno, Hrastujje, Hude Ravne, Jelendol, Jelenje dolenje, Jelševce, Jeperjek, Jesenice gorenje, Jesenice dolenje, Kal, Kamne, Kaplja vas, Kersini verh, Klenovik, Kostajnovca, Križni verh, Log, Laknic gorenji, Laknic dolenji, Laknic srednji, Mačkove, Maline, Malokovic, Martinja vas, Medvedjek, Mirna vas, Mladatiče gorenje, Mladatiče dolenje, Mokronog, Mokronog gorenje, Muste, Okrog, Orešje, Ornuška vas, Osrečje, Ostrožnik, Otavnik, Pavla vas, Pijavce, Podthurn, Poljane, Polje, Prelezje, Prevolje, Pugled, Radgonca, Radna vas, Radulja, Rakovnik, Ravne, Ravnek, Ribjek, Roje, Roženperk, Segonje, Sela, Sela, Selee, Škerljevo, Skove, Skrovnik, Slanci verh, Slavna, Slepšek, Stara vas, Statenperk, Stopno, Straža, Stermec veliki, Sveti križ, Sveti verh, Svinsko, Šentmarjeta, Šentrupert, Škocjan, Telče, Tersina, Terstenik, Teržiše, Trebelno, oboje Verh, Ver-

hek, Vince in Osredok, Vitna vas, Vodalje, Vučka, Zabukuje zgornje, Zabukuje srednje, Zabukuje dolnje, Zagorjsd, Zagrad, Zalog, Zaloka, Zavinek, Zbure, Zjoganje.

Kar se s tem sploh na znanje da.

C. k. poštno vodstvo v Ljubljani 14. februarja 1851.

št. 379. Oznaniło. (26.) 1

V Šent-Jernej na Dolenskem se bo 1. marca poštna ekspedicia vstanovila. Pečala se se bo do vstanovitne voznje poste med Novim mestam in Kostanjeveo samo z pismi in časopisi, v zvezi bo stala po jezdnih potih med Novim mestam in Zagrebam.

Kar se s tem sploh naznani.

C. k. poštno vodstvo v Ljubljani 8. februarja 1850.

Hoffmann s. r.

št. 201. Oznaniło. (19.) 3

Z 10. februarjem se bodo na postajah železnice v Zalogu, Lazah in Kresnicah nove poštna ekspedicie vstanovile.

Te poštna ekspedicie, ki se imajo pečati z preskerbovanjem pisemskih in voznih poslatb stoje v tisti zvezi kakor poštna vradnja v Zagorju in bodo vsakdan pisemske poslatbe po vozovlaku za osebe in poštnim vozovlaku vozne poslatbe pa le po poštnim vozovlaku pošiljale in prejemale.

Kar se s tem sploh naznani.

C. k. poštno vodstvo v Ljubljani 24. januarja 1851.